

دانشگاه پیام نور
دانشکده علوم انسانی
گروه زبان شناسی و زبانهای خارجی

عنوان:

ساخت و هنجاریابی آزمون توانش خواندن زبان
فارسی برای
دانش آموزان دختر پایه ی اول راهنمایی منطقه ۶
شهر تهران

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
رشته ی آموزش زبان فارسی

مؤلف:

معصومه صالحی

استاد راهنما:

آقای دکتر بهمن زندی

استاد مشاور:

آقای دکتر فرهاد شقاقی

تیر ماه ۱۳۸۸

تقدیر و تشکر:

با تشکر از تمام عزیزانی که در تمامی مراحل این پژوهش باینجانب همکاری کردند. و از اساتید محترم، جناب آقای دکتر بهمن زندی و دکتر فریاد شتاتی که صمیمانه با ما همکاری داشتند نیز کمال تشکر را داریم. و همچنین از مساعدتهای همسرم خداکارم جناب آقای دکتر رحیم فیروزی تشکر و قدردانی می‌نمایم.

فهرست

۱. فصل اول: طرح مسأله

۱-۱. مقدمه

۱-۲. بیان مسأله

۱-۳. سوالهای پژوهش

۱-۴. اهداف پژوهش

۱-۵. اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

۱-۶. تعریف مفاهیم و متغیرهای مورد مطالعه

۲. فصل دوم: پایه های نظری و مرور پیشینه

۲-۱. ارکان زبان

۲-۲. خواندن

۲-۲-۱. فرایند خواندن

۲-۲-۲. مراحل خواندن

۲-۲-۳. عوامل مؤثر در خواندن

۲-۲-۴. اهداف خواندن

۲-۲-۵. انواع خواندن

۲-۲-۶. تفاوت های فردی در خواندن

۲-۲-۷. مهارت های یادگیری خواندن

۲-۲-۸. روش های آموزش خواندن

۲-۳. درک مطلب

۲-۳-۱. انواع درک مطلب

۲-۴. استانداردهای خواندن در پایان پایه ی پنجم

۲-۵. ارزشیابی

۲-۵-۱. ارزشیابی و زبان

۲-۵-۲. استانداردهای ارزشیابی

۲-۶. ارزیابی خواندن

۲-۶-۱. شیوه کلوز

۲-۶-۲. مقیاس های تشخیصی خواندن (اسپاک، ۱۹۶۳)

۲-۶-۳. آزمون های تسلط خواندن وودکاک (۱۹۷۴)

۲-۷. پژوهش های انجام شده درباره ارزشیابی خواندن

۳. فصل سوم: روش تحقیق

- ۳-۱. روش پژوهش
- ۳-۲. جامعه مورد مطالعه
- ۳-۴. نمونه و شیوه نمونه گیری
- ۳-۵. تدوین ابزار پژوهش
- ۳-۶. محتوای آزمون
- ۳-۷. هنجار
- ۳-۸. اجرای آزمون تجربی
- ۳-۹. تجزیه و تحلیل آزمون تجربی
- ۳-۱۰. روشهای آماری تجزیه و تحلیل داده ها
 - ۳-۱۰-۱. ضریب دشواری سوال
 - ۳-۱۰-۲. انحراف معیار
 - ۳-۱۰-۳. ضریب تمیز سوال
 - ۳-۱۰-۴. ضریب همبستگی دو رشته ای نقطه ای سوال
 - ۴-۱۰-۴. پایایی آزمون:
 - ۴-۱۰-۳-۱. عوامل موثر بر پایایی
 - ۴-۱۰-۴. روایی
 - ۴-۱۰-۴-۱. عوامل موثر بر روایی آزمون

۴- فصل چهارم: یافته ها (تجزیه و تحلیل آماری)

- ۴-۱. یافته های پژوهش
 - ۴-۱-۱. نمونه آزمایشی
 - ۴-۲. بررسی سوالهای آزمون
- ۵- فصل پنجم: بحث و تفسیر محتوای آزمون
 - ۵-۱. بحث و تفسیر
 - ۵-۲. محتوای آزمون
 - ۵-۳. نتایج آزمون
 - ۵-۵. پیشنهادات
 - ۵-۴. محدودیتهای پژوهش
- فهرست منابع و مأخذ
 - الف) منابع فارسی
 - ب) منابع انگلیسی

پیوستها

فهرست جداول

- جدول شماره ۱-۱
- جدول شماره ۴-۱
- جدول شماره ۴-۲
- جدول شماره ۴-۳
- جدول شماره ۴-۴
- جدول شماره ۴-۵
- جدول شماره ۴-۶
- جدول شماره ۴-۷
- جدول شماره ۴-۸
- جدول شماره ۴-۹
- جدول شماره ۴-۱۰
- جدول شماره ۴-۱۱
- جدول شماره ۴-۱۲
- جدول شماره ۴-۱۳
- جدول شماره ۴-۱۴
- جدول شماره ۴-۱۵
- جدول شماره ۴-۱۶
- جدول شماره ۴-۱۷
- جدول شماره ۴-۱۸
- جدول شماره ۴-۱۹
- جدول شماره ۴-۲۰
- جدول شماره ۴-۲۱
- جدول شماره ۴-۲۲
- جدول شماره ۴-۲۳
- جدول شماره ۴-۲۴
- جدول شماره ۴-۲۵
- جدول شماره ۴-۲۶
- جدول شماره ۴-۲۷
- جدول شماره ۴-۲۸

جدول شماره ۲۹-۴

جدول شماره ۳۰-۴

جدول شماره ۳۱-۴

جدول شماره ۳۲-۴

جدول شماره ۳۳-۴

جدول شماره ۳۴-۴

جدول شماره ۳۵-۴

جدول شماره ۳۶-۴

جدول شماره ۳۷-۴

جدول شماره ۳۸-۴

جدول شماره ۳۹-۴

جدول شماره ۴۰-۴

جدول شماره ۴۱-۴

جدول شماره ۴۲-۴

جدول شماره ۴۳-۴

جدول شماره ۴۴-۴

فهرست نمودارها

نمودار شماره ۱-۴

نمودار شماره ۲-

چکیده:

این پژوهش با هدف ساخت و هنجاریابی آزمون توانش خواندن زبان فارسی برای دانش آموزان پایه اول راهنمایی صورت گرفت. ۱۱۴ نفر از دانش آموزان دختر پایه ی اول راهنمایی به شیوه ی تصادفی چند مرحله از مدارس راهنمایی منطقه ۶ شهر تهران برای اجرای آزمون انتخاب شدند. برای ساخت این آزمون از کتابها و مجلاتی که کمتر در دسترس دانش آموزان پایه ی اول راهنمایی بود، استفاده گردید. سوالات متناسب با توانایی های ذهنی دانش آموزان پایه ی اول راهنمایی تهیه گردید. آزمون از ۴۰ سوال چهار گزینه ای در سه بخش درک متن، درک معنی واژگان و کلوز تست تشکیل شده است.

۰/ است که پایایی قابل قبول و معتبری ۸۹۲ بر اساس نتایج بدست آمده پایایی آزمون بر اساس ضریب آلفای کرباخ است. میانگین آزمون ۲۶/۱۴ و انحراف استاندارد آزمون ۷/۸۶۹ است. این آزمون در مقایسه با آزمونهای مشابه توانایی قابل ملاحظه ای برای متمایز کردن دانش آموزان قوی و ضعیف را دارد.

واژگان کلیدی: هنجاریابی - آزمون - توانش خواندن - زبان.

فصل اول:

طرح مسأله

۱-۱ مقدمه

یکی از وسایل انتقال مفاهیم، اندیشه‌ها، احساسات و ذکر گزارش‌ها در آموزش و پرورش زبان است. این انتقال می‌تواند شفاهی یا کتبی باشد. فراگیران در اجرای همه برنامه‌های آموزشی به زبان و یادگیری آن نیازمند هستند.

مهمترین هدف برنامه ریزی درسی در سطح ابتدایی خواندن و نوشتن است. خواندن ابزار اولیه‌ی یادگیری به شمار می‌آید که برای تسلط بر موضوعات مدرسه ضروری است. دانش آموزان باید در هر سطح، چیزی را که می‌خوانند بفهمند.

لازمه‌ی خواندن آشنا بودن خواننده با ساختار و واژگان زبان مورد نظر است که دانش آموزان برای اینکه خوانندگان بهتری شوند باید با این دو عنصر اساسی، آشنایی کامل داشته باشند.

ارزشیابی ابزاری برای تعیین میزان تحقق اهداف آموزشی است و بکارگیری آن نتیجه‌ی فعالیتهای تعلیم و تربیت را مشخص می‌کند. در حقیقت ارزشیابی جزء لاینفکی از آموزش زبان است و میزان یادگیری توسط زبان آموز را مشخص می‌کند.

همانطور که می‌دانیم هدف از خواندن، درک مطلب است که پایه بیشتر دروس آموزشی است. پژوهش حاضر بر این مبناست که می‌توان در دانش آموزان پایه‌ی اول راهنمایی که پایه‌ی پنجم ابتدایی را به تازگی به پایان رسانیده‌اند، با آزمون استاندارد خواندن و فهمیدن آنها را مورد ارزیابی قرار داد تا با استفاده از این آزمون دو گروه قوی و ضعیف در خواندن از هم متمایز شوند و تکرار آن آزمون در زمانهای مختلف همچنان پایا باشد. به همین دلیل ساخت ابزاری استاندارد که بتواند میزان درک از متن خوانده شده را اندازه‌گیری کند کاملاً احساس می‌گردد.

محقق در این تحقیق قصد ساخت و هنجاریابی آزمون توانایی خواندن و فهمیدن دانش آموزان پایه‌ی اول

راهنمایی که به تازگی پایه پنجم را اتمام کرده‌اند در مدارس راهنمایی دخترانه منطقه ۶ شهر تهران را دارد.

۲-۱. بیان مساله

به نظر گیلفورد خواندن و فهمیدن یکی از پیچیده ترین فعالیتهای شناختی است که از یک طرف با توانایی های هوشی رابطه تنگاتنگ دارد و از سوی دیگر ابزار تفکر، حل مساله و یادگیری در تمام زمینه های آموزشی است. خواندن و نوشتن اساسی ترین مساله تفکر دانش آموزان در مدارس است. ضعف آنها در درس زبان فارسی و خواندن را باید جدی بگیریم. حل این معما را باید در در تاکید معلمان بر راهبردهای شناختی، پرورش توانایی اندیشیدن، آنگونه که برونر و آزوبل در نظریه های یادگیری شناختی مطرح می کنند جستجو کرد. آنان روش یادگیری با معنا توام با درک و فهم، مانند کشف روابط و حل مساله را پیشنهاد می کنند.

مهارت خواندن نوعی تمرین ادراک دیداری است. دانش آموزان باید ویژگی های تمایز حروف را بشناسند. در اغلب کودکان، این توانایی تا سن شش سالگی شکل می گیرد. اما خواندن مهارتی پیچیده و چند بعدی است (صیامی، ۱۳۷۸).

مطالعات نشان داده اند که هرگاه فراگیران در خواندن با اشکال مواجه باشند، پیشرفت تحصیلی آنها در آینده چندان امید بخش نخواهد بود؛ یعنی در واقع دلیل ناسازگاری بسیاری از دانش آموزان در مدارس ضعف آنها در خواندن و در نهایت تکرار کلاسها یا ترک تحصیل است (کمالی-۱۳۷۷- ص ۱۲۰).

متأسفانه با آنکه مهمترین هدف از خواندن رسیدن به مرحله درک مطلب است اما در مدارس این جنبه از خواندن در حاشیه قرار گرفته و بیشتر به جنبه های فرعی خواندن مانند دستور زبان و املا است توجه شده است. همچنین در مراحل آموزش دروس ملاحظه می گردد که دانش آموزان متن های درسی را چند بار خوانده اند ولی در آن متن ها مشخص می گردد که مطالب خوانده شده همراه با درک نبوده است. به همین دلیل ضرورت استفاده از آزمونهای استاندارد خواندن و فهمیدن احساس می گردد. بنابر این با توجه به اهمیت خواندن و فهمیدن در تمامی سطوح آموزشی، این پژوهش در پی آن است که با ساخت ابزاری برای ارزیابی خواندن و فهمیدن دانش آموزان پایه اول راهنمایی، دبیران و مشاوران مدارس را در جهت شناخت نارسایی های یادگیری دانش آموزان یاری و کمک نماید.

ارزشیابی در آموزش و پرورش تنها به تعیین میزان یادگیری محدود نمی شود، بلکه کارایی عناصر آموزش و پرورش در تحقق هدفها و هماهنگی هدفهای تعیین شده با نیازهای شاگردان، شرایط و امکانات معلمان، برنامه، روش، وسایل آموزشی، شرایط اقلیمی و دیگر عوامل نیز از طریق ارزشیابی مورد مطالعه قرار می گیرد.

آزمونهای پیشرفت تحصیلی از آزمونهای توانایی به حساب می آیند. این آزمونها شباهت زیادی به آزمونهای استعداد دارند. با این حال آزمونهای پیشرفت تحصیلی مقدار دانش، اطلاعات و مهارتهایی را که فرد تا لحظه ی اجرای آزمون کسب کرده است اندازه می گیرد، اما آزمونهای استعداد مقدار توانایی فرد را برای کارهایی که در پیش دارد و یا ظرفیت او را برای یادگیری می سنجند (سیف-۱۳۷۵-ص ۲۵).

با توجه به اهمیت زبان فارسی در یادگیری سطوح آموزشی، پژوهش حاضر به منظور سنجش مهارتهای اساسی دانش آموزان در زبان فارسی، آزموننی ارائه می دهد که مهارتهای نظیر خواندن و فهمیدن را مورد سنجش قرار می دهد.

این آزمون نه بر اساس محتوای کتابهای درسی بلکه بر مبنای توانایی ذهنی دانش آموزان پایه اول راهنمایی که به تازگی پایه پنجم را به پایان رسانده اند (بدو ورود به سطح راهنمایی) با استفاده از متون و منابع غیر درسی تدوین می شود تا بدین وسیله ابزاری برای سنجش توانایی واقعی دانش آموزان به جای محفوظات کتابی آنان فراهم گردد. این آزمون برای دانش آموزان پایه اول راهنمایی که به تازگی پایه پنجم را تمام کرده و وارد سطح راهنمایی شده اند ساخته می شود و سپس روایی و پایایی آن سنجیده می شود.

۳-۱. سوالهای پژوهش

۱- آزمون توانش خواندن که بر اساس منابع غیر درسی ساخته می شود تا چه اندازه در جامعه مورد مطالعه

از پایایی کافی برخوردار است؟

۲- آیا آزمون توانش خواندن در جامعه مورد مطالعه از روایی کافی برخوردار است؟

۳- میانگین و انحراف معیار آزمون چگونه است؟

۴-۱. اهداف پژوهش

هدف اصلی در این پژوهش ، ساخت آزمون سنجش توانایی خواندن و فهمیدن برای دانش آموزان کلاس

اول راهنمایی و بررسی پایایی، روایی ، میانگین و انحراف معیار آزمون توانایی خواندن و فهمیدن است.

اهداف فرعی این پژوهش نیز عبارتند از:

۱- تهیه ی آزمون توانش خواندن استاندارد با روایی و پایایی قابل قبول و معتبر برای دانش آموزان

پایه اول راهنمایی منطقه ۶ شهر تهران.

۲- محاسبه ی میانگین و انحراف استاندارد آزمون توانش خواندن.

۱-۵. اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

از لحاظ تاریخی آموزش خواندن همیشه اولین مسئولیت مدارس بوده است که می توان گفت خواندن کلیدی است که درب هر نوع دانش، علم و فنی را می گشاید و به عنوان زیر مجموعه مواد درسی و آموزشی تلقی می گردد، به نحوی که پیشرفت یا عدم پیشرفت یک دانش آموز در برنامه های آموزشی و تحصیلی اش، تا حد زیادی می تواند به چگونگی خواندن وی در دوره دبستان ارتباط داشته باشد.

توانایی خواندن اساس یادگیریهای بعدی است. اگر کودک نتواند درست بخواند در دیگر دروس هم موفقیتی بدست نخواهد آورد زیرا مسئله را درک نمی کند. بنابر این توانایی در امر خواندن، دیگر دروس مثل ریاضی، علوم و دینی را هم تحت الشعاع قرار می دهد.

بلوم و همکاران (۱۹۷۵) منشاء اصلی شکست تحصیلی را نگذراندن پیش نیازهای لازم دروس دانسته اند و موفقیت و کارایی فرد را منوط به دریافت پیش نیازهای لازم پیش از شروع به یادگیری دروس بعدی می دانند. به نظر آنان دسته ای از پیش نیازهای مشترک برای فراگیری دروس مدرسه وجود دارد که یکی از آنها مهارت در خواندن و فهمیدن است (عزیزی-۱۳۸۰).

یکی از مواردی که در مدارس رایج است تنظیم سوالات توسط معلم است که این سوالات به منظور سنجش آموخته های دانش آموزان برای بررسی میزان کارایی آموزش معلم مورد استفاده قرار می گیرد.

اگر بتوانیم مجموعه سوالاتی را تهیه کنیم که در رابطه با خواندن فارسی، سنجیدن درک و فهم دانش آموزان باشد و بر اساس اصول روان سنجی نیز تهیه شده باشد می توان به چگونگی ارزشیابی آموخته های دانش آموزان عمق بیشتری بخشید و حداقل از افت تحصیلی برخی از دانش آموزان بخاطر عدم حفظ مطالب کتابهای درسی جلوگیری کرد. بنابر تحقیقات انجام شده، یکی از علل افت تحصیلی در مدارس مربوط به نوع و چگونگی آزمونها و محتوای پرسشهای امتحانی است که توسط معلم تنظیم شده است.

همچنین باید به این نکته متذکر شد که مشاوران تحصیلی می توانند به تشخیص و رفع نقایص یادگیری دانش آموزان کمک کنند و با استفاده از آزمونهای مطمئن و مناسب مشکلات یادگیری و تحصیلی را شناسایی

نمایند و به معلم در بهبود روشهای آموزشی و حل مشکلات یادگیری دانش آموزانی که در خواندن و فهمیدن دچار مشکل هستند کمک نمایند.

با توجه به اهمیت درس فارسی و با در نظر گرفتن اینکه خواندن و فهمیدن مطالب درسی و نیز سرعت خواندن در موفقیتهای آموزشی دانش آموزان و پس از آن در فعالیتهای شغلی و اجتماعی آینده تاثیر فراوان دارد، لذا لزوم ساخت آزمونی که میزان مهارت کودکان را در خواندن و فهمیدن در سنین راهنمایی ارزیابی کند و نارساییها و توانایی دانش آموزان را بسنجد، مشخص می شود. به همین دلیل وجود ابزاری معتبر برای اندازه گیری توانایی خواندن و فهمیدن ضروری است تا با استفاده از آن نقاط قوت و ضعف دانش آموزان شناسایی گردد و در جهت جبران آنها قدمهای موثری برداشته شود یا از به وجود آمدن مشکلات خواندن و فهمیدن پیشگیری گردد.

در فصل دوم این پژوهش، نظریه ها و پژوهشهای پیرامون ارزشیابی خواندن را مورد بررسی قرار می دهیم.

۶-۱. تعریف مفاهیم و متغیرهای مورد مطالعه

زبان^۱:

زبان نظامی منسجم از قواعد و نشانه های آوایی قراردادی است که بصورت خلاق و بدون وابستگی به زمان و مکان در جوامع انسانی ایفاگر نقشهای متعددی (از جمله نقش ارتباطی) می باشد (زندى-۱۳۸۳-ص ۳۲).

خواندن^۲:

خواندن عبارت است از توانایی بیرون کشیدن اطلاعات بصری از صفحه کاغذ و درک معنای آن متن (ریتر و پولاجک، ترجمه: کیوانی، ۱۳۷۸-ص ۳۰).

ارزشیابی^۳:

کرنباخ (۱۹۶۳) ارزشیابی را جمع آوری و کاربرد اطلاعات به منظور تصمیم گیری درباره ی یک برنامه ی آموزشی تعریف می کند (ولف- ترجمه کیامنش-۱۳۷۹-ص ۸).

تایلر (۱۹۵۰) ارزشیابی را چنین تعریف می کند؛ وسیله ای برای تعیین میزان موفقیت برنامه در رسیدن به هدفهای آموزشی.

فیلیپس (۱۹۶۰) بیان می کند، ارزشیابی یعنی سنجش ارزش یک برنامه آموزشی برای تعیین میزان تاثیر و سودمندی آن (نقل از زبری-۱۳۸۰).

ارزشیابی به فرایند نظام مند جمع آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات گفته می شود که تعیین می کند هدفهای مورد نظر تا چه حد تحقق یافته اند یا در حال تحقق هستند (زندى-۱۳۸۵-ص ۱۶۱).

آزمون^۴:

آزمون وسیله ای است عینی و استاندارد شده که برای اندازه گیری نمونه ای از رفتار یا خصایص آدمی به کار می رود. در این تعریف، مراد از عینی آن است که روش اجرا، نمره دادن، و تعبیر و تفسیر نتایج آزمون بر اساس قواعدی معین و مشخص صورت می گیرد و قضاوت و نظر شخصی در آنها بی تاثیر است (شریفی-۱۳۸۴-ص ۲۸).

فرایند اندازه گیری نیاز به وسیله ای دارد که به آن آزمون می گویند. آزمونها طوری آماده می شوند که در

آنها

آزمون شونده تکلیف بخصوصی را انجام می دهد (زندى-۱۳۸۵-ص ۱۶۰).

هنجار^۵:

هنجار عبارت است از متوسط عملکرد گروه نمونه ای از آزمودنی ها که به روش تصادفی از یک جامعه ی تعریف شده انتخاب می شوند (شریفی-۱۳۸۴-ص ۲۳۳).

¹ : Language

² : Reading

³ : Evaluation

⁴ : Test

⁵ : Norm

اگر برای تفسیر نمره ی یک دانش آموز آن نمره را با نمره ی یک گروه مرجع مقایسه کنیم به آن گروه مرجع گروه هنجار می گویند. گروه مرجع از کسانی تشکیل می یابد که به گونه ای شبیه به دانش آموز مورد نظر هستند (سیف-۱۳۷۵-ص ۳۵۳).

پایایی^۱ آزمون:

پایایی به معنی درستی و همسانی نتایج است. آزمونی که در تکرار آن ، نتایج همسانی به دست آید، دارای پایایی لازم است (جعفرپور-۱۳۷۵-ص ۸۸).

پایایی یک وسیله اندازه گیری به دقت آن اشاره می کند. یک آزمون در صورتی دارای پایایی است که اگر آن را در یک فاصله ی زمانی کوتاه چندین بار به گروه واحدی از افراد بدهیم نتایج حاصل نزدیک به هم باشند (سیف-۱۳۷۵-ص ۴۰۹).

روایی^۲:

روایی آزمون عبارت است از میزان کارایی آن برای اندازه گیری خصیصه ای که به منظور اندازه گیری آن خصیصه ساخته شده است (شریفی-۱۳۸۴-ص ۲۱۳).

روایی اصطلاحی است که به هدفی که آزمون برای تحقق بخشیدن به آن درست شده است اشاره می کند. به سخن دیگر ، آزمونی دارای روایی است که برای اندازه گیری آنچه مورد نظر است مناسب باشد (سیف-۱۳۷۵-ص ۳۷۷).

ضریب همبستگی دو رشته ای نقطه ای سوال^۳:

از روشهای بررسی ضریب تمیز سوالها ، محاسبه ی همبستگی بین عملکرد آزمودنی ها در هر سوال با عملکرد آنها در کل آزمون است. در این همبستگی یکی از متغیرها (عملکرد آزمودنی ها در هر سوال) دو ارزشی و متغیر دیگر (عملکرد آزمودنی ها در کل آزمون) متغیر پیوسته است. منظور از متغیر دو ارزشی آن است که تنها یکی از دو مقدار یک یا صفر را شامل می شود که در این آزمون همان درست و نادرست می باشد (شریفی-۱۳۸۴-ص ۱۵۷).

انحراف معیار^۴:

انحراف معیار ، میانگین فاصله ای تمام نمره ها را از میانگین نشان می دهد. هنگامی که گفته می شود نمره ای، چندین انحراف استاندارد، بالا یا زیر میانگین قرار دارد، اشاره به درصد نمره هایی در مجموعه است که در زیر آن نمره قرار گرفته اند (جعفرپور-۱۳۷۵-ص ۵۹).

ضریب دشواری سوال^۵:

درصد کل آزمودنیهای که به یک سوال جواب مثبت می دهند ضریب دشواری آن سوال است (سیف-۱۳۷۵-ص ۲۸۱).

^۱ : Reliability

^۲ : Validity

^۳ : Point biserial correlation

^۴ : standard deviation

^۵ : Difficulty index

فصل دوم:

مبانی نظری و
پیشینه تحقیق

۱-۲-ارکان زبان

انتقال افکار آدمیان به یکدیگر از راه شنیدن، گفتن، خواندن و نوشتن امکان پذیر است. ارکان چهارگانه ذکر شده دارای پیوستگی و ارتباط با یکدیگرند. افراد بی سواد فقط از دو رکن از ارکان چهارگانه زبان استفاده می کنند و از راه شنیدن و گفتن به درک مقاصد دیگران یا بیان افکار خود می پردازند. شنیدن و گفتن را «ارکان سمعی» و خواندن و نوشتن را «ارکان بصری» زبان می نامیم. برای اینکه آدمی بتواند از زبان به عنوان یک وسیله مؤثر در بهتر کردن زندگانی اجتماعی خویش استفاده کند و از محدودیت زمان و مکان و دایره قدرت سمعی خود در آگاهی از عقاید دیگران یا انتقال افکار خود، خارج شود، ناگزیر به مهارت یافتن در ارکان بصری زبان نیز خواهد بود. به این لحاظ است که علمای تعلیم و تربیت سواد را بهترین وسیله رسیدن به زندگانی بهتر شناخته اند. هدف از باسواد شدن تنها توانائی تشخیص کلمه های یک کتاب درسی نیست، بلکه حصول همبستگی بیشتر با محیط اجتماعی، دریافت محکمتر و مستقیمتری از واقعیت زندگی، ابراز حیثیت شخصی، راه بردن به منابع دانشی که برای شخص مفید باشد و تحصیل کاردانی و چیرگی بر رموز و فنونی است که زندگی بهتری را برای او تأمین کند.

کودک شنیدن و گفتن را قبل از آمدن به دبستان از والدین و اطرافیان خویش می آموزد ولی خواندن و نوشتن و مهارت در خواندن و نوشتن را باید در دوره ابتدائی و مراحل بعدی تحصیل فرا گیرد. همچنین توسعه و تقویت دو رکن شنیدن و گفتن از وظایف مدرسه است (کولائی نژاد-۱۳۶۴-ص ۱۰).

۲-۲. خواندن

همه استعداد‌های انسانی اعجاب آور است و استعداد خواندن یکی از اعجاب آورترین آنهاست. می گویند قوه ناطقه خاص انسان است. ولی به نظر می رسد قدرت خواندن اخص از آن است. خواندن در بر گیرنده مجموعه پیچیده ای از مهارتهاست که بازشناسی لغات نوشته شده، تعیین معنای لغات و عبارات، و هماهنگ ساختن این معنا با موضوع کلی متن را شامل می شود. این کار مستلزم فرایندهایی است که در سطوح بسیار مختلف بازنمایی از قبیل حروف، کلمات، عبارات، جملات و واحدهای بزرگتر متن عمل می کنند (داکرال، مک شین، ترجمه: اسدی و احمدی، ۱۳۷۶- ص ۱۲۰).

«هریس» و «سایبی» خواندن را چنین تعریف کرده اند: «خواندن، تفسیر معنا دار نمادهای کلامی نوشته شده و یا چاپ شده است». خواندن تقریباً همیشه فعالیتی با معناست. خواندن، چیزی بیش از تطبیق صداها یا نمادهای نوشته شده و یا چاپ شده بر یک صفحه است. خواندن فرایندی شناختی است که در آن دیدگاههای خواننده و فرایند خواندن ارتباط زیادی با مطلبی که بناست فرا گرفته شود پیدا می کند. خواندن مهارتی است که همه ما آن را عادی می شماریم ولی در واقع فرایندی پیچیده و عالی است که اجزای بسیار متفاوتی را در بر می گیرد. «فرانک اسمیت» به عنوان اولین محقق خواندن را به «عنوان یک طرح مداخله مستقیم خواننده در متن» معرفی می کند. او خواندن را به عنوان روش کاهش مجهولات می داند که برای تحقق این امر از طریق خواندن، چهار مرحله وجود دارد: «اطلاعات ترسیمی، اطلاعات آوایی، اطلاعات ترکیبی و اطلاعات معنایی». به عبارت دیگر،

نخست خوانندگان از دانش علائم دیداری و

ترکیب آوایی استفاده می کنند. سپس دانش ترکیبی معادل انواع لغات ممکن را به کار می برند. و سرانجام از طریق دانش معنی شناسی، نوع لغات و نحوه قرار گرفتن آنها در کنار هم آگاه می شوند.

روش ترکیبی و معنایی به اندازه کافی قدرتمند است و خواننده موفق فقط به سطح علائم آوایی ترسیمی نیاز دارد که از طریق آن بتواند فرضیه های خود را بیازماید اگر یک کلمه مکرراً از متن حذف شود از طریق قرینه ها و موضوعات مهم می توان آن را حدس زد و یا جای آن را با یک کلمه مترادف پر کرد (ناعمی-۱۳۷۷-ص ۵۹).

به نظر بسیاری از مردم، خواندن فعالیتی است فراگیر که می تواند اشکال مختلف پیدا کند. می توان گفت: خواندن عبارت است از توانایی بیرون کشیدن اطلاعات بصری از صفحه کاغذ و درک معنای آن متن (رینر و پولاجک، ترجمه: کیوانی، ۱۳۷۸-ص ۳۰).

در زبان کلامی، خواندن تنها شناسایی و فهم و درک نمادهای مکتوب (خطی) است. خواندن، هم برای جامعه و هم برای فرد مهم است. طبق پژوهشهای اقتصادی، مدرسه رفتن نوعی سرمایه گذاری است. مادام که کشوری در همه سطوح آموزش، از مهد کودک گرفته تا کالج (دانشگاه) سرمایه گذاری می کند و دانش، مهارت و توان مشکل گشایی را که دارای ارزش پایداری است، به وجود می آورد، بازده خوبی نصیب خود می کند. طبق پژوهشهای به عمل آمده، معلوم شده است که بازده سرمایه از همان سالهای نخستین مدرسه که کودکان اولین فراگیران خواندن هستند. و مراحل بعدی فراگیری، روی آن پی ریزی می شود، در بالاترین سطح قرار دارد. راستی بدون توان خواندن، برتری و تفوق در دبیرستان و بالاتر از آن در دانشگاه غیر قابل دستیابی است (رایلی- ترجمه مرعشی- ۱۳۸۰-ص ۹).

خواندن از جمله وسایل مهم فهمیدن در دنیای کنونی است. فرد می تواند نتیجه تحقیقات و مطالعات دیگران را که مدتها به درازا کشیده شده است را از طریق خواندن در مدت کوتاهی فراگیرد. خوب خواندن از عوامل مهم پیشرفت و سرگرمی و لذت بردن و رفع خستگی است. امروز باید به کودکان خود خواندن بیاموزیم تا فردا بتوانند بخوانند و یاد بگیرند. پژوهشهای مختلف ثابت کرده است که یکی از عوامل مهم در ایجاد نابسامانیهای اجتماعی مانند بیکاری، ترک تحصیل، بزهکاری و حتی جرم و جنایت، ناتوانی در خواندن است. بنابراین این نکته